

4.2.2026

StV@eduskunta.fi

O 41/2023 vp

HUS-yhtymän lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämästä tutkimuksesta Suomen perustason avosairaanhoidon palvelujärjestelmästä

HUS-yhtymä kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta dokumentista.

Lausuttavana oleva raportti tarkastelee monipuolisesti Suomen perustason avosairaanhoidon palvelujärjestelmän eri osa-alueita ja sen sivuilla 98-99 olevat johtopäätökset ovat hyvin perusteltuja.

Suomen perustason avosairaanhoidon palvelujärjestelmä on hajanainen ja sen eri osa-alueiden toimintatavat, rahoitusmallit ja pääasialliset asiakasryhmät eroavat suuresti toisistaan. Tämä on omiaan lisäämään väestön terveyden eriarvoisuutta.

Julkinen sektori joutuu niukoilla resursseilla kantamaan päävastuun haavoittuvassa asemassa olevien ja usein monisairaiden tai moniongelmaisten henkilöiden perustason avosairaanhoidosta. Tämä on johtanut julkisen perusterveydenhuollon jonkinasteiseen ylikuormitukseen ja siihen liittyviin hoitajajoukkojen vähenemisiin. Erikoissairaanhoidossa tämä ilmenee vakavien sairauksien viivästymisenä, jolloin hoito on usein haasteellisempaa ja ennusteet huonompia. Vastaavasti yksityisvastaanotoille ja usein myös työterveyshuollon sairausvastaanotoille pääsee nopeammin, jolloin myös sairaudet on mahdollista tunnistaa varhaisemmassa vaiheessa. Näin ollen potilaan hoitopolun aloituspiste voi vaikuttaa myös erikoissairaanhoidon hoitotuloksiin.

Terveydenhuollon kokonaistoimivuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että mahdollisimman suuri osa väestön terveysongelmista pystytään hoitamaan perustason avosairaanhoidossa, välillä erikoissairaanhoidon konsultaatiotuella. Näin mahdollistuu myös henkilökohtaisten hoitosuhteiden jatkuvuus, jonka hyödyistä on vahvaa näyttöä erityisesti potilas-lääkärisuhteen osalta. Julkisen perusterveydenhuollon eräänä haasteena tänä päivänä on lääkäreiden, ja erityisesti kokeneiden yleislääketieteen erikoislääkäreiden vähyys suhteessa hoidettavan väestön määrään. Tämän tilanteen korjaaminen parantaisi

4.2.2026

todennäköisesti huomattavasti julkisen perusterveydenhuollon toimivuutta, ja sen kautta haavoittuvassa asemassa olevien hoitomahdollisuuksia.

Yhdessä suunnitellut palveluketjut ovat keskeisiä erikoissairaanhoidon ja perustason avosairaanhoidon tarkoituksenmukaiselle ja sujuvalle yhteistoiminnalle, ja näitä laaditaankin julkisen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Palveluketjujen kokonaissujuvuuden kannalta olisi siten tarkoituksenmukaista vahvistaa julkisen perusterveydenhuollon osuutta perustason avosairaanhoidosta.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen julkisen terveydenhuollon järjestäjillä on aikaisempaa paremmat mahdollisuudet suunnitella palvelunsa sekä sujuviksi että kustannustehokkaiksi. Monen muutoksen tulokset näkyvät kuitenkin viiveellä, ja siksi hyvinvointialueille on tärkeä antaa riittävästi aikaa kehityksen hyötyjen saavuttamiseen.

Rahoitusjärjestelmän monikanavaisuus ja eri toimijoiden roolit ovat väestön näkökulmasta myös vaikeita ymmärtää, mikä voi hankaloittaa tarkoituksenmukaisimmalle taholle hakeutumista tai aiheuttaa turhaa päällekkäisyyttä.

Selkeyden lisäämiseksi ja päällekkäisyyksien vähentämiseksi perustason avosairaanhoidon eri toimijoiden rooleja olisi syytä kirkastaa. Samankaltaisten asioiden rinnakkaisen hoitamisen sijasta eri toimijoiden yhteistyötä olisi tärkeä lisätä, kuten raportissa ehdotetaan.

Muun muassa edellä kuvatuista syistä näemme raportin sivuilla 102, 108, 113 ja 117 esitetyt yhteistyön lisäämisen, julkisen perusterveydenhuollon vahvistamisen, julkisen sektorin houkuttelevuuden lisäämisen ja monikanavarahoituksen purkamisen toimenpidesuositukset tarkoituksenmukaisina. Myös raportin useammassa kohdassa ehdotetuille lisäselvityksille on hyviä perusteluja.

Näemme, että selkeä ja hyvin toimiva perustason avosairaanhoito on pohja myös hyvin toimivalle erikoissairaanhoidolle.

Markku Mäkijärvi
johtajaylilääkäri
HUS-yhtymä

Anders Mickos
ylilääkäri
HUS Perusterveyden-
huollon yksikkö

Veli-Matti Ulander
hallintoylilääkäri
HUS-yhtymä

4.2.2026